

ПРОГРАМА
виховної роботи з учнями 1 – 4 класів
«Я – дитина. Ось мої права.»

Кожен 8-9-й злочин в Україні здійснюється неповнолітніми. Близько 11% серед осіб, які беруть участь у скоєнні злочинів, - неповнолітні. Збільшилась кількість підлітків, що вчинили злочин вдруге.

Одним із напрямів у боротьбі зі злочинністю взагалі та злочинністю неповнолітніх, зокрема, є профілактична діяльність.

У зв'язку з цим та необхідністю виконання завдань, передбачених Законом України від 05.03.2009 року № 1065-VI «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року», Законом України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» зі змінами, Указом Президента України від 16.12.2011 року N 1163/2011 «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні», на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 року №1209 «Про схвалення концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року», наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 03.08.2012 року №888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року», на виконання регіональної програми профілактики правопорушень на 2011-2015 роки, затвердженої рішенням Донецької обласної ради, з метою поліпшення профілактичної роботи з подолання злочинності та правопорушень серед учнівської молоді та з метою протидії поширенню злочинності серед неповнолітніх, вдосконалення виховної роботи, організація та проведення профілактичної, правовиховної роботи, спрямованої на зниження рівня злочинності серед дітей і молоді, є одним з актуальних і соціально важливих завдань, що стоять перед органами управління освітою та педагогічними колективами навчальних закладів.

Сьогодні надто актуальною виступає проблема зростання правопорушень серед молоді. Профілактика правопорушень неповнолітніх є передусім проблемою педагогічною, бо вона пов'язана з вирішенням певного кола виховних завдань. Тому в цій справі особливе місце повинна зайняти рання профілактика, яка має розпочинатися вже з дитячого садка й початкових класів школи, коли закладаються основи характеру, ставлення до оточуючих, поведінки в побуті.

Дошкільнята тільки починають освоювати ази морально-правової культури. Ознайомлення з правами у дошкільному віці готує дитину до засвоєння демократичних цінностей і прав людини в подальшому.

Дітям дошкільного віку доступні лише самі загальні уявлення про свої права і свободи, закріплені у міжнародних та державних документах, а також способи їх реалізації в різних життєвих ситуаціях.

Тому коли діти приходять до школи перед класоводами постають такі завдання:

- Продовжити знайомити учнів з правами людини і допомогти учням побачити їх у зв'язку з повсякденним життям;
- Формувати почуття самоповаги, поваги до власних прав і прав інших людей;
- Розвивати прагнення дитини реалізовувати свої права, не порушуючи прав оточуючих його людей.

Вирішенню цих завдань сприяє правове виховання. Правове виховання молодших школярів починається з виховання у нього почуття власної гідності, поваги до самого себе. Тільки людина яка поважає самого себе і свої права здатна по-справжньому поважати інших людей та їх права.

Тому в школі і сім'ї необхідно створити атмосферу визнання індивідуальності дитини, поваги його особистості, а самій дитині надати можливість реалізовувати свої людські права. Учень повинен володіти свободою вибору, проявляти активність, ініціативність, самостійність, мати можливість висловлювати власну думку, проявляти шанобливе ставлення до думки інших, вміти надавати допомогу і приймати її. Без цього не можуть розвиватися такі необхідні кожній людині громадянські якості, як активність, самостійність, рішучість, відповідальність.

Виховання в душі прав людини спрямоване на формування у дитини почуття справедливості, загальної рівності прав і можливостей. Тому неприпустимі несправедливість, заходи впливу, приниження людської гідності дитини, порушення їх прав бути коханими, рівними серед інших.

Мета правового виховання учнів – дати дітям початкові знання про норми поведінки, формувати навички їх дотримання, відповідного ставлення до правомірних дій, вчинків, а також до правопорушень, злочинів, шкідливих звичок та інших проявів антигромадської поведінки, виховувати повагу до батьків, вчителів, ровесників, людей похилого віку, знайомити з правилами бережливого ставлення до природи, своїх речей, предметів побуту тощо.

Для досягнення вказаної мети правовиховна робота передбачає розв'язання цілого ряду завдань:

- формування розуміння цінності людської особистості, цінності життя і здоров'я людей;
- формування уявлення про нашу державу, її закони, права та обов'язки людей, правила і норми їхнього співжиття в соціумі;
- виховання поваги до таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість;
- усвідомлення своєї залежності від представників старшого покоління;
- формування ціннісно-морального уявлення про сім'ю; зміцнення сімейних стосунків; посилення ролі родини у вихованні дітей; ефективна співпраця родини зі школою;
- формування навичок безпечної поведінки при агресивному поведженні однолітків або дорослих, уміння швидко звертатися по допомогу у критичній ситуації;

- формування навичок правомірної поведінки, втілення в їх життєдіяльність правил для учнів (в молодших класах такі правила повинні бути деталізовані і регламентувати поведінку дітей на уроках, перервах, шкільних святах, вдома, на вулиці і в інших місцях).

Враховуючи особливості дітей молодшого шкільного віку слід виходити з таких **принципів виховання**:

- зв'язку правового виховання з практичними життєвими ситуаціями;
- врахування наявного життєвого досвіду молодшого школяра;
- поєднання колективного та індивідуального підходу у вирішенні проблем учнів, гнучкого, оперативного реагування на прояви делінквентної поведінки та перспективних потреб учнів;
- єдності правового і морального виховання;
- діловий підхід у розкритті необхідності дотримання норм у суспільстві, недопущення моралізування;
- логічної послідовності правового виховання: від одержання знань про норми, до засвоєння їх на практиці, і надалі до формування усвідомленої установки щодо необхідності дотримання їх кожною людиною;
- пріоритету ігрових методів правового навчання та виховання з метою активізації інтересу до засвоєння норм проживання у суспільстві.

Програма розрахована на чотири роки (1 – 4 клас) і передбачає виконання поставлених завдань, які здійснюються не тільки у процесі викладання навчальних предметів, під час виховних заходів, під час тих справ, які заплановані планами виховної роботи, але й завдяки створенню певного контексту всього життя дитини у сім'ї, школі та класі.

Учасники програми:

- Учні 1 - 4 класи;
- Учнівське самоврядування;
- Педагоги;
- Батьки;
- Практичний психолог;
- Адміністрація.

Форми роботи:

- розповіді;
- колективні та індивідуальні бесіди;
- читання художніх творів;
- вікторини;
- конкурси;

- ділові ігри;
- аналіз життєвих ситуацій;
- свята;
- тематичні виховні години;
- бесіди;
- екскурсії;
- зустрічі з батьками;
- зустрічі з фахівцями;
- кіно- та відео - уроки.

Очікуваними результатами реалізації авторської програми

„ Я – дитина. Ось мої права.” є:

- випускник 4 класу – вихована дитина, якій притаманні почуття гордості за себе, свою родину, школу, Батьківщину; дитина яка бережливо ставиться до природи, своїх речей, предметів побуту тощо, дитина яка виконує правила поведінки у школі та у суспільних місцях; дитина у якій сформовано відповідне ставлення до правомірних дій, вчинків, а також до правопорушень, злочинів, шкідливих звичок та інших проявів антигромадської поведінки.

Зміст програми:

Розділ № I. Я і моя сім'я.

Сім'я - перше джерело, з якого починається велика ріка почуттів і переконань.

В. О. Сухомлинський

Мета: формування у дитини молодшого віку свідомої безпечної поведінки та найпростіших правових знань які базуються на прикладах поведінки дорослих; розвиток інтересу до народних та родинних свят, звичаїв; виховання поваги до праці дорослих.

Основні завдання:

- Ознайомлення учнів з культурою сімейних стосунків;
- Виховання шанобливого ставлення до родини, сімейних традицій;
- Виховувати любов і шанобливе ставлення до праці;
- Сприяння розумінню того, що сім'я – це унікальне середовище в якому кожна людина знаходить захист, підтримку, можливості для творчого розвитку і самореалізації.

Основні форми роботи:

1. Години спілкування:

І клас

1. «Склад сім'ї».

2. «Мої батьки».
3. «Моя домівка».
4. «Дерево починається з коріння, а людина з сім'ї».
5. «Свято Миколая».
6. «Різдво Христове. Святвечір. Коляда»
7. «Тобі подобається твоє ім'я?»»

2 клас

1. «Я берегтиму тебе, мамо!»
2. «Моя дружня родина».
3. «Дід і бабця, мама й тато, сестри, братики і я – це і є моя сім'я».
4. «Права і обов'язки дітей в сім'ї».
5. «Сімейні свята».
6. «Професія моїх батьків».
7. «Різдво Христове. Святвечір. Коляда».
8. «Чи знаєш ти, що імена «ростуть» разом з дітьми?»»

3 клас

1. «Гурбота дорослих про дітей».
2. «Ми одна сім'я».
3. «Тепло єдиної родини».
4. «Поклонімося старості, поважаймо її».
5. «Домашні обереги».
6. «Твої успіхи – найкраще для батьків».
7. «Мова моя солов'їна».
8. «Сімейні традиції».
9. «Традиції українського народу».
10. «Покрова».
11. «Водохрещта».
12. «Масляна».

4 клас

1. «Гурбота про своїх близьких».
2. «Як я можу допомогти батькам».
3. «Моя сім'я - моя фортеця».
4. «Доля моєї родини в долі України».
5. «Із сім'ї починається держава».
6. «Сімейні цінності».
7. «Оберіг душі й родини».
8. «Ціннісне ставлення до праці».

9. «Скільки у світі професій».
10. «На кого я хочу бути схожим у житті».
11. «Покрова».
12. «Масляна».
13. «Свята та народні традиції».
2. *Екскурсії.*
 - 2.1. Кондитерська фабрика «Рошен»;
 - 2.2. Дитячий садок № 3;
 - 2.3. Дитячий садок № 150.
3. *Створення родинних альбомів (разом з батьками).*
4. *Спортивні змагання*
 - 4.1. «Тато, мама, я – разом ми сім'я».
 - 4.2. «Котигорошко».
 - 4.3. «Козацькі забави».
5. *Виставки.*
 - 5.1. «Наші з мамою захоплення».
 - 5.2. «Сімейний альбом».
6. *Конкурси малюнків*
 - 6.1. «Моя бабуся».
 - 6.2. «Родинне дерево».
 - 6.3. «Професія мого тата».
7. *Загальношкільні заходи.*
 - 7.1. «Мати – символ добра на землі».
 - 7.2. «Без сім'ї немає щастя на землі».
 - 7.3. «Україно, моя Україно! Я для тебе на світі живу!»
 - 7.4. «Дерево починається з коріння, а людина з сім'ї».
 - 7.5. «Мово рідна, хто без тебе я?»
8. *Участь у суботниках.*
9. *Збір макулатури.*

Розділ № II. Я і мої друзі.

Мета: Виховувати дружні стосунки між школярами, розвивати вміння відрізнити погане від доброго, розкривати перевагу добра над злом; виховувати позитивне світосприйняття та бажання жити у мирі й злагоді з рідними, близькими.

Основні завдання:

- формувати у молодших школярів розуміння цінності людської особистості, цінності життя і здоров'я людей;

- виховувати в учнів поважне ставлення до власної особистості та інших.
- формувати повагу до таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість;
- організувати діяльність учнівського колективу;
- вироблення в учнів етичних норм моральних якостей;
- формувати навички безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків або дорослих, вміння швидко звертатися по допомогу у критичній ситуації.

Основні форми роботи:

1. Години спілкування:

1клас

1. «Якщо вмієш добре грати, то навчи іншого».
2. «Мої менші друзі».
3. «Будьмо знайомі».
4. «Я та мій клас».

2клас

1. «Ми схожі - ми різні».
2. «Мистецтво бути друзями».
3. «Дерево міцне корінням, а людина – друзями».
4. «Мій клас – моя родина».

3клас

1. «Скажи мені, хто твій друг».
2. «Що я ціную у дружбі».
3. «Дружба і товаришування».
4. «Будь терплячим, не засмучуйся через невдачу».
5. «Рідна школа».

4клас

1. «Потреби та можливості».
2. «Я піклуюся про тебе».
3. «Кого ми поважаємо».
4. «Життя не вічне – вічні цінності людські».
5. «Електронне листування з друзями».
6. «За що цінуєш своїх друзів?»

2. Читання та обговорення казок

3. Ігрові вправи

4. Перегляд та обговорення мультфільмів.

5. Конкурси

- 5.1. Портрет мого друга (конкурс малюнків)
 - 5.2. Чому я дружу з ... (конкурс творів)
 - 5.3. Кращий учень мого класу;
- б. Акція «Створи добро»

Розділ № III. Майстерня спілкування.

Мета: познайомити учнів з правилами суспільного етикету, виховувати в учнів дисциплінованість, стриманість, культуру поведінки, прагнення до самовдосконалення.

Основні завдання:

- Ознайомлення учнів з основними правилами етикету та культурою поведінки;
- Виховання шанобливого ставлення до родини, сімейних традицій;
- Навчити дітей бути толерантними та милосердними один до одного.

Основні форми роботи:

1. Години спілкування:

1клас

1. «Свято ввічливих дітей».
2. «Ласкаво просимо любі гості».
3. «Про культуру поведінки за столом».
4. «Усмішка, наче сонечко».

2клас

1. «Цей примхливий містер етикет».
2. «Про культуру спілкування».
3. «Доброта і жорстокість».

3клас

1. «Будинок наших взаємин».
2. «У мене проблема. Що робити?»
3. «Доброта — це краса людської душі».
4. «Шануй сам себе, шануватимуть і люди тебе».

4клас

1. «Щоб тіло і душа були гарними».
2. «Вчимося бути толерантними».
3. «Культурна людина».
4. «Духовне здоров'я».

2. *Спостереження*
3. *Читання та обговорення казок.*
4. *Ігрові вправи*
 - 4.1. «Кодекс етики».
 - 4.2. «Чарівна лікарня».
 - 4.3. «Навчаємося ввічливості».
5. *Перегляд та обговорення мультфільмів.*
6. *Конкурси малюнків.*

Розділ № IV. Я- дитина, я - громадянин.

Мета: Формування свідомого ставлення до своїх обов'язків в сім'ї та в школі; виховання бережливого ставлення до природи, своїх речей, предметів побуту; створення умов для набуття досвіду усвідомлених суспільних дій, правомірної поведінки й толерантного спілкування на основі поваги до прав і свобод.

Основні завдання:

- Виховувати любов до природи; вивчення природи рідного краю;
- Підготувати молодших школярів до самостійності, активної участі в житті школи, суспільства;
- Прищеплювати дітям основи соціальної культури, навчити бути обачними і дисциплінованими;
- Прищеплювати школярам повагу до прав і свобод людини;
- Виховувати в дитині громадянина – це означає навчити її жити заради Батьківщини;
- Набуття молодшими школярами соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу.

Основні форми роботи:

1. Години спілкування:

1клас

1. «Людини починається з добра».
2. «Правила чесності та доброти».
3. «Добрі та погані вчинки».
4. «Дім, у якому ти живеш».
5. «Краса і велич символів державних».

2клас

1. «Ми – Українці».
2. «Стався до людей так, як би ти хотів, щоб ставилися до тебе».
3. «Ними пишається Батьківщина».
4. «Природа – наш дім, бережімо його !»
5. «Кожна дитина має право на ім'я та національність».

6. «Знай свої права, дитино».
7. «Чи можна прожити без конфліктів?»
8. «Для чого людині потрібен відпочинок?»

3клас

1. «Конституція – основа моєї держави».
2. «Щасливе дитинством – майбутнє країни».
3. «Немає прав без обов'язків».
4. «Захист прав казкових героїв».
5. «Коли я стану дорослим».

4клас

1. «Що значить бути дорослим».
2. «Живи за правилами».
3. «Діти мають право...»
4. «Наші обов'язки...»
5. «Що було б, якби людина робила все, що їй заманеться».
6. «Знайомство з «Декларацією прав дитини»

2. Читання та обговорення казок.

3. Перегляд та обговорення мультфільмів.

4. Сюжетно-рольові ігри

5. Екскурсії

6. Вікторини

7. Позакласні заходи:

7.1. «Свято рідної мови».

7.2. «Моя Батьківщина, моя Україна».

7.3. «Знавці рідного краю».

7.4. «Вінок Кобзареві» (конкурс читців).

7.5. «Про що розповідає моя вулиця».

7.6. «Барви осені».

7.7. «Колиска роду – українська хата».

8. Дидактичні ігри

8.1. «Порівняй героїв казок».

8.2. «Яке право порушено».

8.3. «Що добре, а що погано»

9. Конкурси малюнків.